

ingediend op **1058** (2021-2022) – Nr. 1
13 december 2021 (2021-2022)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Steve Vandenberghe en Loes Vandromme

over het GO!-jaarverslag 2020

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçin;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Koen Pelleriaux	4
1.	Positie en organisatiestructuur GO!	4
2.	Raad GO!	4
3.	Het jaarverslag toegelicht	4
3.1.	Speerpunten	4
3.2.	Infrastructuur	6
3.3.	Personeelsbeleid	7
3.4.	Werkingsmiddelen	7
4.	Beleidsmatige evaluatie	7
II.	Bespreking	8
1.	Tussenkomen van de leden	8
1.1.	Johan Danen	8
1.2.	Jan Laeremans	9
1.3.	Steve Vandenberghe	9
1.4.	Loes Vandromme	10
1.5.	Kathleen Krekels	11
1.6.	Jean-Jacques De Gucht	12
1.7.	Koen Daniëls	12
1.8.	Hilâl Yalçın	13
1.9.	Karolien Grosemans	13
2.	Antwoorden van het GO!	15
3.	Repliek van een lid	20
	Gebruikte afkortingen	21
	Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 21 oktober 2021 besprak de Commissie voor Onderwijs het jaarverslag 2020 van het GO! met Koen Pelleriaux, afgevaardigd bestuurder van het GO!.

De bijlagen van dit document zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Uiteenzetting door Koen Pelleriaux

1. Positie en organisatiestructuur GO!

Koen Pelleriaux herinnert eraan dat het GO! geen koepel is maar een inrichtende macht, die als één publieke rechtspersoon optreedt. Het Vlaams Parlement heeft de bevoegdheid over dat gemeenschapsonderwijs overgedragen aan een raad. Die is verkozen voor vier jaar en maakt ook het pedagogisch project op.

Het GO! bestaat op mesoniveau uit 26 scholengroepen volgens een geografische spreiding, telkens met een verkozen raad van bestuur. Binnen die scholengroepen zijn de diverse scholen terug te vinden.

2. Raad GO!

In 2020 is een aantal grote dossiers aan bod gekomen binnen de raad. Zo werd het strategisch plan 2030 opgemaakt en goedgekeurd, dat echter nog tactisch uitgewerkt moet worden. Het jaarverslag van 2020 sluit daarom nog altijd aan bij de realiteit van vandaag.

3. Het jaarverslag toegelicht

3.1. Speerpunten

Koen Pelleriaux behandelt een aantal speerpunten.

3.1.1. Strategisch plan GO! 2030

Het plan is uiteraard sterk gebaseerd op het pedagogisch project van het GO!, met daarin ook de zogenoemde poolstervisie. Koen Pelleriaux staat daarom even stil bij de drie pijlers van het plan: het gepersonaliseerd samen leren, de school als concept en de rol van de onderwijsprofessional.

De poolstervisie behelst een visie op de langere termijn en het doel is om voor iedereen de favoriete leergemeenschap te worden, die zowel gepersonaliseerd is als een spiegel en bouwsteen van de samenleving. Dat is met andere woorden ook de missie van het GO!.

De spreker erkent dat gepersonaliseerd samen leren contradictorisch klinkt. Tussen collectief samen leren en een gepersonaliseerd karakter moet een goed evenwicht bestaan. Dat kan men in de eerste plaats bereiken door een maximale differentiatie. Maar even belangrijk is de klassikale instructie: die is pedagogisch gezien niet alleen belangrijk voor het verwerven van kennis, maar bij klassikaal leren legt de leraar de lat ook op een bepaald niveau. Dat is een belangrijke in-steek. Bij een zuiver individuele coaching past de coach zich namelijk aan aan de verwachtingen die hij heeft van de persoon die gecoacht wordt. Dat proces is vaak heel stereotiep bepaald, en dus is groepsinstructie heel belangrijk om iedereen gelijke kansen te bieden. Men kan erover discussiëren of dat al dan niet in jaar-lassen moet gebeuren, aldus de afgevaardigd bestuurder.

Koen Pelleriaux is zich bewust van de grote discussie binnen de pedagogie over het al dan niet bestaan van leerstijlen. Het staat niettemin wel vast dat er

verschillen zijn tussen mensen onderling: de ene jongere leert nu eenmaal sneller dan de andere en sommige leerlingen hebben meer behoefte aan differentiatie, zodat ook het gepersonaliseerde nodig blijft. Hij wijst ook op het verschil tussen gepersonaliseerd en geïndividualiseerd leren. Het GO! zoekt altijd een goed evenwicht tussen het samen leren en differentiatie.

De tweede pijler, de school als concept, is veel evidentier, en gaat gepaard met de discussies over infrastructuur. De fysieke schoolgebouwen vormen voor veel leer vormen een ankerpunt. Ze moeten verschillende leer methodes mogelijk maken, er moet ruimte zijn voor individuele coaching en voor groepsinstructie. Het GO! houdt er rekening mee dat de scholen van de toekomst hybride zullen zijn, deels met digitaal onderwijs en deels met klassieke lessen.

Ook inclusie hoort daarbij. Zo heeft het Vlaams Parlement – volgens de spreker terecht – opgelegd dat er in nieuwe schoolgebouwen een lift aanwezig moet zijn. Dat is bijvoorbeeld een belangrijke ingreep voor de inclusiviteit.

Het GO! wil ook breed samenwerken, bijvoorbeeld met lokale besturen. Vaak gaat het dan over sportinfrastructuur, waarvan de gemeentebesturen kunnen gebruiken voor hun sportverenigingen. De spreker wijst terzijde op de discussie hierover met de federale overheid. De btw-kosten stijgen namelijk wanneer die sportinfrastructuur meer dan 50 procent van de tijd gebruikt wordt door andere verenigingen dan een onderwijsinstelling. Voor nieuwbouw komt dat neer op een stijging van 6 procent naar 21 procent.

Volgens Koen Pelleriaux bevindt de rol van de onderwijsprofessional, de derde pijler, zich vandaag op een kruispunt. De vraag is hoe men daar in de toekomst mee moet omgaan. Deze problematiek heeft onder meer te maken met het lerarentekort. Volgens het GO! is het niet meer van deze tijd dat leerkrachten individueel werken – dat blijkt overigens ook in de praktijk. Er wordt nog te weinig samengewerkt door de Vlaamse leerkrachten, ook in vergelijking met sommige andere landen. In de pers is recent nog verschenen dat, zodra de deuren van de klas dichtgaan, een leraar eigenlijk een eenzame job heeft.

Het gevoel bestaat dat er in de voorbereiding van digitaal lesmateriaal veel werk dubbel gedaan wordt, en dat is volgens de spreker dan nog een understatement. Er is wel een groot aanbod op de markt en dat wordt ook gebruikt. Maar Vlaanderen is een relatief klein taalgebied, en daarbinnen zijn er dan nog studierichtingen die niet zo vaak voorkomen. Daardoor is de aanmaak van digitaal materiaal commercieel niet zo evident. Er moet dus voor gezorgd worden dat leerkrachten meer samenwerken en dat er, samen, meer materiaal ontwikkeld wordt.

Ook voor het opmaken van toetsen wordt aan samenwerking gedacht. Moeten bijvoorbeeld alle leerkrachten in de richting Humane Wetenschappen voor het vak gedragswetenschappen in het vijfde jaar zelf een examen maken of kunnen leerkrachten samenwerken om tijd uit te sparen?

Als dat proces efficiënter georganiseerd wordt, kan men ook praten over het aantal lessen dat ze geven, en zo kan men een brug slaan naar het lerarentekort. Er liggen dus kansen voor meer specialisatie, maar ook voor differentiatie, want leerkrachten moeten niet allemaal hetzelfde doen.

Vervolgens staat Koen Pelleriaux stil bij de concrete uitwerking van die drie pijlers uit het strategisch plan 2030. Wat wordt daar vandaag concreet mee gedaan?

Er zijn meer traditionele scholen en scholen die ver staan in een innovatietraject: zij zijn bezig met coteaching en nieuwe werkvormen. Soms hebben ze het geluk dat ze in een nieuw gebouw zitten waar die werkvormen veel makkelijker te

realiseren zijn. Het GO! evalueert ook wat goed werkt en wat minder goed werkt, hoewel dat niet altijd makkelijk is. De Vlaamse toetsen zullen zeker behulpzaam zijn, maar die zullen pas uitgerold zijn tegen het einde van de regeerperiode. Onder meer die toetsen zullen worden gebruikt om de scholen te evalueren en in te schatten wat lijkt te werken en wat niet.

3.1.2. *Coronarespons*

De coronarespons was in 2020 een tweede speerpunt. Uiteraard was er een grote belasting voor de pedagogische begeleidingsdienst en voor de permanente ondersteuningscel van de CLB's. Er werd ook ondersteuning gegeven voor de laptopacties en voor de opstart van de Digisprong met de opstelling van de raamcontracten.

3.1.3. *Optimalisatie centrale diensten*

Op het mesoniveau (de scholengroepen) en het niveau van de scholen vallen de personeelsleden onder het decreet Rechtspositie, dat is het onderwijspersoneel. Voor de centrale dienst ligt dat anders: die medewerkers vallen onder het statuut van de Vlaamse ambtenaren, omdat het GO! een Vlaamse rechtspersoon is. Het grootste deel is natuurlijk onderwijzend personeel, maar in de centrale dienst zitten zowel vastbenoemde als contractuele ambtenaren, onderhevig aan het Vlaams personeelsstatuut.

3.1.4. *Andere speerpunten*

De andere speerpunten hadden te maken met leervertraging. Er was ook de discussie over de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad secundair, en verder het meerjarenbeleidsplan over infrastructuur.

3.2. *Infrastructuur*

Over de infrastructuur wijst de spreker op een verschil met de andere onderwijsverstrekkers. Het GO! werkt niet met een wachtlijst voor infrastructuurwerken. Er bestaat een beschrijving van de schoolgebouwen volgens verschillende parameters: de buitenschil van het gebouw, het dak, de isolatie enzovoort. Voor elke parameter is er een schaal van 1 tot 5, van heel slecht tot goed. Als men die gegevens samenlegt, krijgt men een idee van de kwaliteit van het gebouw. Er is een voortdurende monitoring van de gebouwen en na drie jaar wordt bepaald welk project gefinancierd wordt. Er wordt dus telkens op basis van de kwaliteit van de gebouwen beslist waar het geld naartoe gaat.

Voor het vrij en het officieel gesubsidieerd onderwijs heeft de Vlaamse Regering het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs in het leven geroepen. Voor het GO! daarentegen is de raad volledig bevoegd voor de infrastructuur, op basis van het bijzonder decreet. Het GO! maakt dus nooit gebruik van de ambtenaren van AGION. Binnen de centrale diensten heeft het GO! immers eigen ambtenaren die de infrastructuurwerken opvolgen.

De spreker staat vervolgens stil bij de vastleggingsmiddelen voor 2020 op het vlak van infrastructuur. Voor grote bouw- en renovatiewerken enerzijds en voor capaciteitsmiddelen anderzijds is er telkens ongeveer 30 miljoen euro vastgelegd. Een nieuwe school bouwen valt onder het eerste punt; een nieuwe school op basis van de capaciteitsprojecten die de Vlaamse Regering heeft vastgelegd, valt onder het tweede punt.

Bij de investeringsmiddelen gaat het om veel kleinere bedragen. Ze zijn onderverdeeld in het Klimaatfonds, de aankoop van gebouwen enzovoort.

Over infrastructuur lopen er verschillende programma's. Er is de klassieke bouw, waarbij studiebureaus en aannemers aangesteld moeten worden, bijna zoals een particuliere bouwheer zou doen. Daarnaast zijn er DBFM-projecten en specifieke programma's rond asbest en sloopwerken, omdat bepaalde gebouwen nu eenmaal niet meer bruikbaar zijn.

3.3. Personeelsbeleid

Bij zijn toelichting over het personeelsbeleid wijst Koen Pelleriaux erop dat het hier alleen om de ambtenaren en contractuelen gaat die onder het Vlaams personeelsstatuut vallen. Mensen die in het decreet Rechtspositie zitten, van leerkrachten tot pedagogisch begeleiders, vallen daar niet onder. Het GO! zit in hetzelfde schuitje als de andere entiteiten van de Vlaamse overheid: er is gevraagd om te besparen op het aantal ambtenaren. Van 2011 tot 2021 ziet men bijgevolg een scherpe daling van 291 naar 168 medewerkers. Om dat op te vangen, wordt er automatisch anders gewerkt. Het GO! kiest bijvoorbeeld minder voor klassieke bouw, waarbij een studiebureau en een hoofdaannemer aangesteld worden, en meer voor een design-buidaanpak, waarin zowel ontwerp als bouw aan hetzelfde bedrijf gegund worden. Voor de ambtenaren binnen de centrale diensten vermindert zo de werklast.

3.4. Werkingsmiddelen

Het volgende punt behelst de werkingsmiddelen van de centrale diensten en de scholengroepen. Het GO! maakt deel uit van de Vlaamse overheid en dus wordt elk jaar een geconsolideerde jaarrekening neergelegd. Die behelst niet alleen het deel over de ambtenaren; elke factuur die een school betaald heeft, zit in de jaarrekening. Er is natuurlijk wel een opsplitsing, waarbij men voor de centrale diensten aan de passiefzijde vooral de gronden en gebouwen ziet; verder zitten daar de ontvangen werkingsdotaties van de Vlaamse overheid in. Bij de scholengroepen is de situatie vergelijkbaar.

Het GO! volgt momenteel een traject om de begroting en de afrekening in orde te krijgen. Dat heeft te maken met de besparingen die de regering heeft opgelegd. De uitvoering 2018 voor de centrale diensten stond bijna 300.000 euro in het rood, in 2019 was dat -68.000 euro. Voor de begroting 2020 heeft de Vlaamse Regering de toelating gegeven om 500.000 euro in het rood te gaan; de afrekening eindigde op -319.000 euro. Voor 2021 heeft het parlement een begroting toegestaan van -700.000 euro. Voor 2022 heeft de regering via de technische bilaterale een begroting toegestaan van -345.000 euro, maar dat moet uiteraard nog gestemd worden, merkt de spreker op. Momenteel is dat bedrag dus nog niet verworven.

4. Beleidsmatige evaluatie

In het laatste punt van zijn betoog bespreekt Koen Pelleriaux de positieve trends en de knelpunten. Voor het GO! is het niet alleen positief dat de leerlingcijfers stijgen door de stijgende geboortecijfers, maar men is ook trots op het stijgende marktaandeel. Het marktaandeel vergroten in een groeiende markt versterkt ook het capaciteitsprobleem.

Maar het gaat hem niet om het marktaandeel op zich. Er is een bepaald marktaandeel nodig om overal aanwezig te kunnen zijn, en dat vindt het GO! heel belangrijk. In Brussel is het niet moeilijk om leerlingen te winnen, daar is het gewoon een kwestie van bouwen: een nieuwe school zit er meteen vol. Maar het GO! wil met zijn pedagogisch project ook aanwezig zijn in minder bevolkte gebieden en dat lukt, want ook daar stijgt het marktaandeel. Het marktaandeel van het leerplichtonderwijs zit nu rond de 18 procent, dat is dus exclusief het volwassenenonderwijs.

Niet aan alle ouders die voor het GO! kiezen, kan een plaats aangeboden worden. Dat is het eerste knelpunt. Het aantal weigeringen – 6515 in 2021 – ligt hoog en stijgt nog. Een tweede knelpunt gaat over de infrastructuur. Met de beschikbare middelen kan slechts een zesde gerealiseerd worden van de werken die nodig zijn om het patrimonium in orde te brengen. In de inventaris wordt de infrastructuur in vijf schalen onderverdeeld: van heel groen – geen nood aan onderhoud, gebouwen die nog 25 jaar kunnen dienen – tot dieprood – een gebouw dat gesloopt moet worden.

De spreker weet dat niet al het benodigde geld aan de Vlaamse overheid gevraagd kan worden. Positief in deze regeerperiode vindt hij de beslissing van het Vlaams Parlement om Onderwijsdecreet II en de bijbehorende verdeelsleutels opnieuw toe te passen. Vanaf de begroting 2021 is dat positief uitgedraaid doordat het markt-aandeel gestegen is.

Zo wordt een deel van de nood gelenigd, maar er zijn nog altijd grote problemen. Daarom probeert het GO! zijn patrimonium dynamischer te beheren en bijvoorbeeld overbodige gronden te vermarkten. Elke euro die men uit de verkoop van vastgoed haalt, wordt geïnvesteerd in andere schoolgebouwen.

Om het derde knelpunt, het lerarentekort, aan te pakken ziet de spreker maatregelen op korte en op lange termijn. Die maatregelen werden ook besproken op 20 oktober in het parlement tijdens het actualiteitsdebat in de plenaire vergadering.

Koen Pelleriaux wijst op het groeiende debat rond de masteropleidingen voor leerkrachten. Experts als Dirk Van Damme zeggen dat men geen vier of vijf jaar universiteit nodig heeft om een leraar te maken. Dat vindt hij een redelijk argument. Anderzijds wordt er momenteel een groot watervalstelsel gecreëerd in het hoger onderwijs. In de professionele bachelor secundair onderwijs is meer dan 50 procent van de trajectstarters geen generatiestudent. Dat betekent dat zij die opleiding niet als eerste keuze volgen. Dat is een problematisch cijfer. Er wordt vaak gezegd dat heel veel leerkrachten in de eerste vijf jaar uitstromen omdat ze slechte uurroosters hebben. Een deel van die uitstroom is volgens de spreker het gevolg van het feit dat die job niet hun eerste keuze is en dat zij eigenlijk niet goed passen in een job als leraar. De spreker heeft nog niet uitgemaakt welke positie hij moet innemen over de masters. Men heeft inderdaad geen master nodig, maar de realiteit is dat veel aso-studenten doorstromen naar de universiteit; en zo verliest men hen als mogelijke studenten in de bachelors: de lerarenopleidingen voor kleuteronderwijs tot en met de eerste graad van het secundair.

Mogelijke andere maatregelen op lange termijn zijn bekend. Er is eveneens de samenwerking tussen leerkrachten, er is specialisatie enzovoort, besluit Koen Pelleriaux.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Johan Danen

Johan Danen spreekt zijn waardering uit voor het werk van het GO!. Hij vraagt zich af welke rol het GO! zichzelf toebedeelt om de samenwerking tussen leerkrachten, bijvoorbeeld op het vlak van digitalisering, te stroomlijnen. Lang geleden maakten leerkrachten hun eigen cursusmateriaal. Intussen gebruikt men gestandaardiseerd materiaal. Voor digitale producten doen leerkrachten dat vaak zelf, of op school- of vakgroepniveau. Wellicht is daar nog veel winst te halen om de job te ontlasten, maar hoe kan dat georganiseerd worden?

De spreker heeft begrepen dat er veel noden zijn op infrastructureel vlak, maar hij heeft specifiek vragen over de asbestproblematiek. De uitdaging is enorm, en zelfs een goede inventaris ontbreekt, ook in de andere netten overigens. Johan Danen vraagt zich dan ook af welke stappen het GO! wil zetten. De Vlaamse overheid wil een asbestveilig Vlaanderen tegen 2040, maar hij verwacht dat de scholen dat eigenlijk vandaag al zouden zijn, niet binnen tien of vijftien jaar.

Een derde vraag van Johan Danen gaat over het lerarentekort. Hij vindt het problematisch dat er weinig goed studiemateriaal bestaat, bijvoorbeeld over de uitstroom van leraren. Er circuleren veel meningen, veel opinies en verklaringen, maar niemand weet precies hoe de vork in de steel zit. Daarom vraagt hij hoe het GO! meer zicht wil krijgen op de grote uitstroom en de beperkte instroom.

1.2. Jan Laeremans

Jan Laeremans vond de uitspraak van Koen Pelleriaux dat leerkrachten in de klas eenzaam zijn wel merkwaardig. De spreker heeft zelf 34 jaar lesgegeven en hij heeft zich nooit eenzaam gevoeld: er zijn altijd de leerlingen en die zijn het belangrijkste. Ook in de leraarskamer zijn er gesprekken met collega's en er zijn vakraden. Hij vindt die voorstelling dus te negatief en zou het betreuren dat er in de toekomst alleen plaats is voor coteaching en nieuwe werkvormen.

De spreker verwijst naar de hoge plaats van orde- en tuchtmaatregelen in de rangorde van de klachten. Hij vraagt of daar een stijgende evolutie in zit en hoe het GO! op dergelijke klachten reageert. Ook via Smartschool wordt er door sommige ouders meer en meer druk uitgeoefend op de leerkrachten.

Uit de leerlingenaantallen blijkt dat het aantal leerlingen in het beroepssecundair onderwijs daalt. Jan Laeremans vraagt of daar een verklaring voor is en of het misschien te maken heeft met de gebrekkige uitrusting en de beperkte middelen die daarvoor beschikbaar zijn.

De curve van het buitengewoon lager onderwijs verschilt van die van het kleuteronderwijs en het secundair onderwijs, die eerder lijken te stijgen. Ook daarvoor vraagt de spreker naar een mogelijke verklaring.

1.3. Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe noemt zichzelf een echte GO!-adept en is er trots op dat het GO! het goed doet. Hij vraagt naar een evaluatie van de coronaperiode en of er vanuit de Vlaamse overheid genoeg gehoor gegeven werd aan specifieke moeilijkheden maar ook of er voldoende ondersteuning was.

Het GO! onderneemt diverse acties om iedereen toegang te geven tot de digitale snelweg en de digitale kloof te dichten. De spreker vraagt naar een evaluatie van acties als de GO! foundation en DigitalForYouth en of er eventueel nog andere digitale noden zijn, ondanks de bestaande projecten van de Vlaamse overheid.

Steve Vandenberghe vraagt zich af hoe het GO! de taak van de Vlaamse overheid ziet om op korte en lange termijn het lerarentekort weg te werken. Welke rol speelt het zichzelf toe? Er is dringend nood aan een langetermijnvisie. Het gemeenschapsonderwijs kan en moet daar een belangrijke rol in spelen, aldus het commissielid. Door het personeelstekort bij de pedagogische begeleidingsdiensten kunnen scholen niet afdoende ondersteund worden en directies hebben geen tijd om hun kerntaken te vervullen, waardoor de leerkrachten onvoldoende gecoacht worden enzovoort. Die vicieuze cirkel moet absoluut doorbroken worden.

De spreker is bijzonder trots op de stijging van het aantal leerlingen en van het marktaandeel. Dat is welverdiend, want er is daar de voorbije jaren keihard aan gewerkt, met originele campagnes om het pedagogisch project op de kaart te zetten. Hij vraagt zich wel af of er nog andere verklaringen zijn voor die stijging.

De financiën zijn voor Steve Vandenberghe een grote bezorgdheid, want ze zouden mee moeten stijgen met het aantal leerlingen. De vraag is dan of het gebrek aan middelen op een dag een nefaste invloed zal hebben op de groei van het aantal leerlingen. Dan gaat het wel niet alleen over geld, maar ook over beschikbare lokalen en infrastructuur. Hij herinnert zich die problemen uit de tijd toen hij zelf schooldirecteur was. De kwestie is dus hoe die groei op een professionele manier begeleid kan worden.

Ook in het buitengewoon onderwijs stijgt het aantal leerlingen, dat is een algemene trend bij alle koepels, stelt de spreker vast. Ook daar stelt hij zich de vraag of de overheid voldoende inspeelt op de capaciteitsnood.

De spreker erkent dat het GO! kampt met infrastructuurproblemen, wat ook een rem kan zijn op de groei. De verkoop van vastgoed kan helpen, maar dat is niet altijd de goede manier van werken. Onderwijs is prioritair en de Vlaamse overheid speelt daar een belangrijke rol in. Leerlingen moeten ook een goede logistieke en infrastructurele ondersteuning hebben, naast een goed pedagogisch project en goede leerkrachten.

1.4. Loes Vandromme

Loes Vandromme benadrukt dat ook zij trots is op het gemeenschapsonderwijs, maar ook op alle andere leraars, van alle scholen. In moeilijke tijden zijn zij cruciale bakens voor ouders en leerlingen. In het jaarverslag las zij de uitdrukkelijke verwijzing naar neutraal onderwijs en gelijke kansen. Ook daar spreekt zij haar appreciatie voor uit.

Zij vraagt zich af hoe het GO! wil samenwerken met de andere onderwijsverstrekkers om het probleem van het lerarentekort aan te pakken. Uiteindelijk is het een strijd tegen een gemeenschappelijke vijand, die ook vanuit het Vlaams Parlement moet worden ondersteund.

Loes Vandromme vindt het fijn dat Koen Pelleriaux leraars consequent onderwijsprofessionals noemt. Zo komt hun expertise op een positieve manier naar voren en ze waardeert dat zo het positieve imago van het onderwijs benadrukt wordt. Ze heeft ook begrip voor de verwijzing naar de eenzame leerkracht, die er in de klas alleen voor staat. Er is een verschuiving geweest van de leerkracht als individu naar een teamworker, in de klas en binnen de school, zoals blijkt uit het gedeeld leiderschap.

De spreker ziet toch een aantal bedreigingen in de voorstellen. Hoe kan men de leerkracht nog laten groeien, als men alles waar men minder goed in is of wat men minder graag doet, doorgeeft aan anderen? Vandaar haar vraag hoe het GO! wil werken aan de professionalisering en de permanente opleiding van leerkrachten.

In verband met de poolstervisie vindt Loes Vandromme het concept van gepersonaliseerd samen leren heel intrigerend. Ook daarin is de opdracht van de leerkracht bepalend. Zij vraagt ook hierover wat meer toelichting, specifiek ook over hoe men ICT-middelen kan integreren in de hybride werkvormen.

Uit recente cijfers is gebleken dat er door de coronacrisis een leervertraging is bij alle leerlingen, en voor verschillende vakken. Toetsresultaten wijzen effectief ook

in die richting. De spreker vraagt of het GO! dezelfde trends onderkent als de andere onderwijsverstrekkers.

Verder gaat zij in op de infrastructuur- en capaciteitsproblemen in het buitengewoon onderwijs. Zij is er voorstander van om werk te maken van gemeenschappelijke campussen, zodat inclusiviteit gestimuleerd wordt en vraagt zich af of die idee meegenomen is in de (huisvestings)plannen van het GO!. Kunnen scholengroepen bijvoorbeeld expliciet kiezen voor die inclusiviteit?

Loes Vandromme draagt het deeltijds kunstonderwijs een warm hart toe, maar ze maakt zich zorgen omdat de Vlaamse overheid er soms van uitgaat dat de onderwijsverstrekkers alle lasten zullen kunnen blijven dragen en, indien niet, dat die doorgeschoven kunnen worden naar steden en gemeenten. Het commissielid vraagt of het GO! die zorg deelt en hoe men ervoor kan zorgen dat het mooie kunstonderwijs bewaard blijft.

In verband met alternerend en duaal leren vraagt de spreker zich af of het GO! de aanloopfase ook als de ideale weg ziet om de meest kwetsbaren mee te krijgen in dat verhaal.

Loes Vandromme maakt nog een kanttekening over het volwassenenonderwijs. Door de coronacrisis en door de aftopping die verdere groei niet mogelijk maakt, staat het volwassenenonderwijs momenteel onder druk. Ze wil graag weten hoe een en ander ervaren wordt binnen het GO! en wat de overheid kan doen om in te grijpen of oplossingen aan te bieden.

1.5. Kathleen Krekels

Kathleen Krekels dankt het GO! voor het jaarverslag, dat telkens weer interessante lectuur is. Ze gaat eerst in op de pedagogische begeleidingsdienst, waarvan het belang extra duidelijk geworden is in de coronacrisis. Ze leest in het jaarverslag welke taken de PBD opneemt, maar wil graag weten wat de oorzaak is van de extra belasting en voor welke taken de medewerkers van de PBD onmisbaar waren tijdens de coronacrisis. Er is bijvoorbeeld sprake van de zomerscholen, waar het GO! zwaar op ingezet heeft, maar misschien zijn er nog andere extra taken.

Uit een recent onderzoek van KU Leuven bleek dat er heel goed ingezet is op de zwakkere leerlingen, maar dat ook de sterke leerlingen leerverlies geleden hebben. Ze vraagt dan ook naar het GO!-beleid hierover en voor hoogbegaafde leerlingen.

Over de visietekst in het jaarverslag wil Kathleen Krekels weten welke participatieprocessen het GO! doorloopt: wie start die op, wie wordt betrokken en hoe worden die geïmplementeerd?

De voorbije maanden is er veel discussie geweest over ventilatie. De spreker vraagt naar een procentueel overzicht van de uitrusting van de gemeenschapsscholen op dat vlak en naar meer duiding over het probleem.

Ten slotte haalt de spreker de financiën aan en de vele opmerkingen die men wel eens hoort over bezuinigingen en besparingen. In de resultatenrekening in het jaarverslag staan nochtans grote positieve bedragen bij het overzicht van de geconsolideerde winsten en verliezen, maar ze kan die niet goed interpreteren. Hoe zijn die bijvoorbeeld te rijmen met de verzuchting naar meer geld? In de tekst staat ook dat 55 procent van bepaalde bedragen belegd wordt. Uiteraard moet men een goede huisvader zijn, maar hoe moeten die beleggingen begrepen worden?

1.6. Jean-Jacques De Gucht

Jean-Jacques De Gucht vraagt zich af of er door capaciteitsproblemen vooral leerlingen geweigerd worden in de steden of ook elders.

De analyse van de noden op het vlak van infrastructuur in het jaarverslag vindt de spreker problematisch. Er zal de volgende jaren veel geld nodig zijn voor infrastructuurwerken en de gebouwen die nog in goede staat zijn, zijn vaak niet aangepast aan een moderne manier van lesgeven. Daarvoor zijn namelijk grotere ruimtes nodig waar verschillende invullingen samenkomen. De spreker vraagt daarom naar een inschatting van hoeveel gebouwen aangepast zijn aan die vormen van lesgeven. Hij vermoedt dat de analyse in het jaarverslag over de eigendommen gaat en niet over de gehuurde gebouwen. Het commissielid vraagt zich ook af of er in de toekomst nog meer gebouwen gehuurd moeten worden en of de oorzaak dat er te weinig kan worden gebouwd bij de Vlaamse overheid ligt.

Het debat over het lerarentekort moet, volgens Jean-Jacques De Gucht, verder gevoerd worden in de commissie. Hij wil er wel een aspect uitlichten. In het Vlaamse onderwijsveld zijn er diverse spelers en uit het jaarverslag blijkt dat het marktaandeel van het GO! groeit.

Verder stelt hij vast dat er binnen de Vlaamse begroting gigantische budgetten naar onderwijs gaan. Op papier is er ook geen lerarentekort, aangezien er, volgens de leerkracht-leerlingratio in Vlaanderen één leraar is per negen leerlingen. Maar hij heeft ook gehoord dat er in het bso en tso met programma's en machines gewerkt wordt die compleet achterhaald zijn, waardoor de afgestudeerde leerlingen na hun studies van nul af aan moeten herbeginnen. Daarom vraagt hij zich af of er geen verdere samenwerking met het bedrijfsleven mogelijk is.

Maar hij vindt ook dat het debat gevoerd zou moeten worden of de overheidsge-subsidieerde onderwijsinstellingen binnen een bepaald gebied elkaar moeten concurreren. Daar dringt zich dus samenwerking en een logische besteding van middelen op, en in die discussie moet het gaan over een neutraal net.

Volgens de spreker is de enige manier om de grote knelpunten rond capaciteit, infrastructuur en lerarentekort op lange termijn op te lossen, een debat te voeren over de verschillende netten. Hij beseft dat daar een grondwetswijziging voor nodig is, maar hij weet dat hij ooit gelijk zal krijgen. Dat debat moet ooit gevoerd worden en er is alleszins geen grondwetswijziging nodig om erover na te denken.

1.7. Koen Daniëls

Koen Daniëls pikt de draad terug op bij het lerarentekort. In de plenaire vergadering van 20 oktober heeft hij daarover al vragen gesteld. In de uiteenzetting van de afgevaardigd bestuurder ontbrak in zijn ogen wat het GO! concreet wil doen aan het lerarentekort. Rond het gepersonaliseerd samen leren heeft hij bijvoorbeeld echo's opgevangen dat die invalshoek pedagogisch niet zo evident is. Hij begrijpt dat elke verandering moeilijk is en dat er nog begeleiding nodig is, maar een aantal leerkrachten geeft die pedagogische benadering ook aan als een van de redenen waarom ze twijfelen aan hun job.

De spreker heeft daarover twee concrete vragen: wat zijn de acties van het GO! om het lerarentekort aan te pakken en is het GO! bereid om kritisch te kijken naar de nieuwe opvattingen rond leren, ook in combinatie met de brede vorming? In het verleden is daarover al gedebatteerd met de vorige afgevaardigd bestuurder, Raymonda Verdyck.

Koen Daniëls verwijst vervolgens naar het capaciteitsprobleem in het buitengewoon onderwijs en bij de internaten, waar nu gelukkig wel een aantal stappen gezet is. Als Vlaams volksvertegenwoordiger verwacht hij dat het Vlaams gemeenschapsonderwijs daar mogelijke gaten opvult. Hij vraagt zich af of daar niet meer kan gebeuren. En hij legt ook de link met het vastgoed dat het GO! wel in bezit heeft maar waar nu geen schoolgebouwen op staan. In de technische bilaterales werd in het verleden daarom aanbevolen om die te verkopen, maar die aanbeveling is misschien te snel genomen. De spreker wil graag weten of de Vlaamse overheid een rol kan opnemen bij een andere aanwending van dat ongebruikte vastgoed.

Vervolgens staat hij stil bij de structuur van het GO!, en de mogelijke optimalisering, bijvoorbeeld van de middenstroom. De scholengroepen hebben binnen die structuur veel macht en kracht, naast de centrale raad. Vanuit veel scholen hoort hij klachten dat veel middelen naar de scholengroep gaan. Daarom vraagt het commissielid zich af of er geen beter financieringsmodel mogelijk is, waarbij de middelen rechtstreeks in de school toekomen, en of er bereidheid is om dat te bekijken.

Hij gaat ook verder in op een doorgedreven samenwerking tussen de verschillende onderwijsverstrekkers en het mogelijke taboe dat er binnen het GO! daaromtrent bestaat. Op een andere concrete vraag over de klachten en het personeelsbeleid verwacht hij niet meteen een antwoord, maar de spreker heeft vernomen dat er een aantal juridische zaken loopt. Hij vraagt zich af of veel van die dossiers niet vermeden hadden kunnen worden, en bijgevolg ook de gerechtskosten die ermee samenhangen. Volgens hem kan het voor veel frustratie zorgen als men in zulke dossiers te lang het been stijf houdt.

1.8. Hilâl Yalçın

Hilâl Yalçın pikt vervolgens in op de verwijzing naar een dynamische leer- en leefgemeenschap die de schoolmuren en -uren overstijgt met een open blik op de wereld. Het GO! wil de motor zijn van een complex ecosysteem, waar ook andere maatschappelijke actoren en sectoren deel van uitmaken. De spreker waardeert dat en ze weet dat er al veel scholen zijn die die openheid creëren. Ze geeft een voorbeeld uit Beringen, waar lokaal veel energie wordt gestoken in de uitbouw van zo'n ecosysteem, met het stadsbestuur, lokale verenigingen enzovoort. Ook de speelplaats en de infrastructuur worden er buitenschools gebruikt, en dat is goed want de druk op open ruimte en speelruimte is vaak bijzonder hoog. Die speelplaatsen vormen er een grote meerwaarde voor de lokale samenleving.

De spreker wil graag weten hoe het GO! zelf een dergelijk traject ervaart en hoe moeilijk het is om zo'n ecosysteem tot stand te brengen. Wat zijn bijvoorbeeld de versterkende of de remmende elementen? Zijn er regionale verschillen tussen de provincies, Vlaanderen en Brussel? Misschien zijn er ook verschillen tussen het basisonderwijs en het secundair? Haar slotvraag is wat de Vlaamse overheid nog kan doen om dit traject te bevorderen.

1.9. Karolien Grosemans

Karolien Grosemans staat eerst stil bij de professionalisering via de poolstervisie rond leef- en leergemeenschappen. In een eerdere ontmoeting heeft de vorige afgevaardigd bestuurder, Raymonda Verdyck, aangehaald dat die professionalisering niet altijd gemakkelijk is, ondanks het belang van levenslang leren.

In het jaarverslag heeft de spreker gelezen dat het GO! wil inzetten op professionele leergemeenschappen en wil evolueren naar een lerende organisatie. Ze vindt dat heel belangrijk omdat er nu eenmaal veel kennis is op de werkvloer en omdat deze aanpak ook het eigenaarschap bevordert binnen een school. Dat zorgt op zijn beurt voor een betere binding van nieuwe leerkrachten met een school, zodat de

uitstroom vermindert. Ze beseft dat deze visie niet eenvoudig te realiseren is, maar vraagt naar cijfers over de mate waarin ze al ingeburgerd is. Nederland bijvoorbeeld lijkt daar al veel verder in te staan.

In hetzelfde kader is het proefproject rond de digitale leerbibliotheek opgestart. De spreker verneemt graag hoe dit aangepakt wordt, want het vereist sterke schoolleiders die niet meteen panikereren wanneer de resultaten uitblijven – het is nu eenmaal een werk van jaren.

Karolien Grosemans vraagt vervolgens naar eventuele werkpunten binnen het digitale beleid en de ondersteuningscel die de Digisprong in goede banen moet leiden. Aansluitend wil ze graag weten of de GO! foundation – met de eerste campagne Schermen voor gelijke kansen – haar werk al dan niet zal verderzetten. Ze heeft in het jaarverslag ook niets meer teruggevonden over het digitale leerplatform IXZO! om persoonlijke leerpaden te creëren en vraagt of de ontwikkeling ervan stopgezet is.

De spreker is verheugd dat het gemeenschapsonderwijs veel aandacht heeft voor psychosociaal welzijn, zeker in deze coronatijden en gezien de problematiek rond stress, burn-out en depressie. Ze wil daarom weten hoe het GO! bijdraagt aan een intern welzijnsbeleid voor de leerkrachten: worden de tweejaarlijkse welzijnsbevragingen verdergezet of is er nog andere ondersteuning?

Voor het klachtenbeleid werkt het GO! samen met de Vlaamse Ombudsdienst. De spreker noteerde dat het aantal klachten voor het eerst sinds 2016 gedaald is. Ze vraagt zich af of de coronacrisis daar een impact op gehad heeft en hoe het dalende cijfer te verklaren is.

In de ogen van het commissielid veroorzaakt de juridisering veel planlast doordat alle beslissingen gemotiveerd moeten worden uit angst voor rechtszaken. Het is alleszins een complex probleem: ouders hebben natuurlijk het recht op goede informatie over die beslissingen, maar de leerkrachten moeten het hoofd boven water kunnen houden. Ze vraagt wat meer duiding bij het aantal rechtszaken en bij de aanpak van het GO!. Vorig jaar heeft Raymonda Verdyck gezegd dat er een toename was, maar de spreker wil vooral weten of die kwestie nu ook in kaart gebracht wordt. Ze maakt de bedenking of het noodzakelijk is dat er nog langer veel tijd in een uitgebreide motivering gestoken wordt, als er bijvoorbeeld heel weinig rechtszaken zijn.

Er worden ook klachten ingediend door personeelsleden over hun directie of collega's. Na vier jaar dalingen zijn die merkbaar toegenomen. In het jaarverslag wordt een mogelijke verklaring gezocht in de coronamaatregelen, maar de bewoordingen vindt ze nogal vaag. De spreker vraagt daarom meer uitleg en wil graag weten of er een personeelsbevraging komt.

Ten slotte staat Karolien Grosemans nog even stil bij de werkdruk, de planlast en de regeldruk, die ervoor zorgen dat veel personeelsleden in een verlofstelsel terechtkomen. Ze vraagt daarom aan de afgevaardigd bestuurder of een vermindering van de planlast mee een oplossing kan bieden voor het lerarentekort. Ook de onderwijsinspectie bekijkt de kwestie via een planlastradar en -calculator. De vraag is of daar al informatie over bestaat en of er al gesprekken zijn die schoolleiders hierover bewuster kunnen maken om in te grijpen.

De laatste vraag van het commissielid behelst het aanspreekpunt per scholengroep, bedoeld om het werk werkbaar te houden en het welzijn te verhogen. Wordt dat doel ook gehaald en wordt daar verder op ingezet?

2. Antwoorden van het GO!

Koen Pelleriaux gaat eerst in op het lerarentekort. Uit al zijn contacten met collega's op het werkveld blijkt dat er ernstig geprobeerd wordt om te vermijden dat jonge leerkrachten moeilijke uurroosters krijgen – dat is nochtans een verhaal dat men vaak hoort. Er is nog altijd vooruitgang mogelijk, maar de intentie om dat te vermijden, is er echt wel. Het negatieve effect van die lessenroosters mag volgens de spreker ook niet overschat worden, want momenteel is het wel mogelijk om mooie voltijdse jobs aan te bieden. Een oplossing voor het lerarentekort ziet hij vooral in meer differentiatie en specialisatie – veel andere opties zijn er niet.

De afgevaardigd bestuurder zegt dat er uiteraard een bereidheid bestaat om het pedagogisch project rond gepersonaliseerd samen leren kritisch aan te pakken. Maar hij vindt het nu nog te vroeg, omdat er nog te weinig scholen mee aan de slag zijn. Een evaluatie moet op een ernstige manier gebeuren.

Het GO! heeft in de Vlor afwijkende standpunten ingenomen over de centrale toetsen, omdat het GO! die ook echt wil gebruiken als basis voor de evidentie van wat al dan niet goed werkt. De spreker beseft dat er al veel materiaal is en hij begrijpt de gedachtegang van onderwijswetenschapper Tim Surma. Maar de basis van veel van die internationale studies is soms nogal wankel en vaak een bron van discussie. De scholen die een voortrekkersrol spelen, wil hij daarom graag afzetten tegen de resultaten van de centrale toetsen. Zo krijgt men een zicht op wat al dan niet werkt. Aangezien de horizon van het strategisch plan tot 2030 reikt, is dat mogelijk.

Op de vraag naar de structuur van het GO! en de kritiek dat er soms middelen blijven hangen op het mesoniveau, met name de scholengroepen, bevestigt Koen Pelleriaux dat die structuur momenteel tegen het licht wordt gehouden door een studiebureau, aangesteld door de Vlaamse overheid. Dat onderzoek is vergevorderd en binnenkort worden er resultaten vrijgegeven. Hij weet dat het bon ton is om te zeggen dat iedereen die op een tussenniveau zit, terug voor de klas moet staan. Volgens hem zal dat dan weer de planlast van de directies verhogen. Sommige zaken kan men nu eenmaal beter doen op een hoger niveau. Het beheer van de infrastructuur van de scholengroep Brussel bijvoorbeeld is een voltijdse job, want het gaat om 68 scholen.

Het is dus belangrijk om te bekijken wat het efficiëntst is op welk niveau. Hij stelt voor om de resultaten van het lopende onderzoek af te wachten. Terzijde merkt hij op dat er soms onredelijke vergelijkingen gemaakt worden. Voor het GO! worden de mensen van de centrale diensten die zich met de infrastructuur bezighouden, terecht meegeteld in het personeelsbestand. Maar zij doen wel het werk van de tachtig werknemers van AGION, die voor andere onderwijsverstrekkers niet meegeteld worden.

Uiteraard heeft het GO! de intentie om efficiënt te werken, bevestigt de afgevaardigd bestuurder. Hij staat ook even stil bij de impact van de coronacrisis: de pedagogische begeleidingsdiensten werden extra belast door de continue stroom met concrete vragen vanuit de scholen.

Hij is er ook, zonder discussie, van overtuigd dat de leerlingen uit het GO! leervertraging hebben opgelopen, ook al slaat de studie van de KU Leuven niet op het gemeenschapsonderwijs. Waar mogelijk zal daar een inhaalbeweging gebeuren; dat is een terechte verzuchting. Hij verzet zich wel tegen de visie om het ene of andere vak als meer of minder belangrijk te zien. Hij vindt dat er niet alleen ingezet moet worden op Nederlands of wiskunde, maar de leervertraging moet uiteraard wel ingelopen worden.

Het GO! heeft een zeer participatieve structuur, met het bottom-upverhaal van de 26 scholengroepen, die elk een algemeen directeur hebben en die geregeld samenzitten met de afgevaardigd bestuurder. Ook de coördinerend directeurs van het basis- en secundair onderwijs komen samen om zaken af te toetsen en te laten doorstromen. Bepaalde standpunten worden altijd afgetoetst met het werkveld. Het strategisch plan is overigens tot stand gekomen na een zeer ruime bevraging.

Concrete cijfers over de mechanische ventilatiesystemen kan de spreker niet meten geven, maar die cijfers bestaan wel. Van de CO₂-meters daarentegen bestaat er volgens hem geen registratie, maar in elke school zijn er wel minstens twee aanwezig. In veel scholen bestaan al ventilatiesystemen; in de nieuwe scholen zijn ze verplicht.

De groei van de reserves in de geconsolideerde jaarrekening heeft veel te maken met de coronacrisis, maar ook voorheen waren die er al. De spreker zit daar zelf mee verveeld en heeft geprobeerd te begrijpen vanwaar die reserves komen. Aangezien het om een geconsolideerde boekhouding gaat, zijn de reserves de som van duizenden 'spaarboekjes' van alle scholen afzonderlijk. Het zijn dus grote bedragen maar die zitten heel erg verspreid. Veel scholen leggen reserves aan voor bijvoorbeeld infrastructuurwerken, zoals de vernieuwing van een dak. De vraag is of er geen efficiënter systeem mogelijk is, waarin de scholen binnen het net aan elkaar lenen. Dat is geen gemakkelijke oefening, want het is moeilijk om aan een individuele school te zeggen dat ze hun spaarboekje moeten afgeven. Koen Pelleriaux vindt niet dat beleggingen op lange termijn – van zeven jaar of langer – mogelijk moeten zijn; dat is dan ook verboden.

Verder stipt hij aan dat de eigen administratieve middelen van de centrale diensten nu volledig ondergebracht zijn bij het centrale financieringsorgaan, zodat er bijvoorbeeld geen negatieve rentes moeten worden betaald.

De spreker erkent dat er een probleem is geweest met het digitale platform IXZO! om interactieve leerpaden te ontwikkelen. Dat idee wordt stilaan verlaten omdat het minder oplevert dan verwacht. Daarentegen is het GO! wel ingestapt in het programma i-Learn van imec. Binnen de digitalisering vormen volgens hem niet de platformen het probleem, want zij zijn beschikbaar op de internationale markt. Hij denkt ook niet dat onderwijsverstrekkers die zelf moeten ontwikkelen, alvast niet in Vlaanderen. Een groter probleem is de content.

Koen Pelleriaux vindt de discussie over planlast en de relatie met het lerarentekort moeilijk omdat het niet zo evident is om die concreet te bepalen. Hij haalt een recente tweet aan van Geert Noels, die kritiek uitte op de planlast. Maar in feite had hij het over het leerlingvolgsysteem. De spreker wil niet terug naar een archaïsche vorm van onderwijs zonder leerlingvolgsysteem. Ook Google werkt aan een leerlingvolgsysteem voor kleuters, en daar bleek heel belangrijke informatie uit te komen, die cruciaal kan zijn voor de ontwikkeling van die kleuters. Hij weigert dus om al deze zaken te klasseren onder planlast. Anderzijds vond hij het initiatief van de overheid om een meldpunt op te richten over planlast wel zeer goed. Als er geschrappt kan worden, graag, maar dan wel op concrete punten, vindt de spreker.

Het aantal klachten van ouders tegen scholen neemt zeker toe, en dat heeft veel te maken met de evolutie in de samenleving; dat is dus moeilijk terug te dringen.

De spreker heeft geen verklaring voor de afname van de leerlingenaantallen in het beroepssecundair onderwijs. Ook de verschillen tussen het buitengewoon basisonderwijs en het secundair zijn moeilijk te verklaren.

Over het lerarentekort is er overleg geweest tussen de onderwijsverstrekkers en er wordt gestreefd naar een gemeenschappelijk standpunt en een gezamenlijke

aanpak. De minister heeft gevraagd om hierover samen te zitten, ook met de vakorganisaties. Er ligt al een lijstje met mogelijke maatregelen voor. Er moet nu beslist worden wat op korte en lange termijn mogelijk is.

Hybride leren en lesgeven worden een grote uitdaging. Voor leerkrachten bestaat er al een training, maar het grootste probleem blijft het digitale materiaal. Het Nederlandse taalgebied is vrij klein en het materiaal kan dus slechts op een beperkte schaal gecommmercialiseerd worden. De indruk bestaat dat de wetenschappelijke uitgevers zich daar nog niet ten volle mee bezighouden en vasthouden aan het klassieke materiaal, met invulboeken enzovoort.

In het oude model was het nog mogelijk dat een leraar alles zelf deed: zelf een cursus ontwikkelen en die ook geven. In het hybride leren met digitaal materiaal is dat niet meer mogelijk. Goed digitaal materiaal maken, vraagt onnodig veel meer tijd. Dat is ook een van de lessen uit de coronatijd. Hybride lesmateriaal vraagt meer dan achter een computer een slideshow inspreken, want dat wordt snel heel saai, weet de spreker ook uit eigen ervaring. Dat vele werk kan nooit door één individu gedaan worden. Daarom zijn in de toekomst specialisatie en vooral samenwerking nodig.

Er wordt hard gewerkt aan de capaciteitsproblemen in het buitengewoon onderwijs en aan de regionale spreiding van de verschillende onderwijstypes. Dat vindt de afgevaardigd bestuurder ook de plicht van het GO!, maar hij kan daar niet alle middelen op inzetten.

De spreker wijst op een serieus probleem met de internaten met permanente openstelling, ook al valt dat eerder onder de bevoegdheid Welzijn. Er is nog steeds geen samenwerkingsovereenkomst voor het lopende schooljaar. De vorige overeenkomsten tussen de IPO's en de Vlaamse overheid zijn afgelopen op 31 augustus 2021 en er zijn nog altijd geen nieuwe. Sommige internaten zijn daarom aan het afhaken. De IPO's passen binnen een heel oud systeem, dat gereorganiseerd moet worden. De mensen zitten in onmogelijke statuten. Er is weliswaar een conceptnota Onderwijsinternaten, een plaats binnen de samenleving, die een goede weg uitstippelt, maar in het veld is er toch onrust. Er is al één internaat van de acht waar de scholengroep beslist heeft om te stoppen.

Met betrekking tot duaal en alternerend leren is ervoor gekozen om het dbso in te kantelen in de nieuwe aanloopfase. Dat was zeker een verdedigbare keuze. Maar als men het oude systeem afbouwt, geraakt men in de voorlopig smalle aanloopfase niet tot onderwijskwalificatie en beroepskwalificatie 3. Men moet er echter wel voor zorgen dat duaal leren nog haalbaar blijft, en dat is niet zo evident gezien de huidige leerlingenaantallen binnen het systeem. In het veld bestaat er dus wel enige huiver dat het dbso volledig afgebouwd zou worden, dat men daarna vaststelt dat duaal leren, met momenteel 5000 leerlingen, niet van de grond komt, om dan binnen drie jaar het dbso terug te moeten opbouwen.

De gegevens over de spreiding van het aantal geweigerde leerlingen gaan als elektronische bijlage bij dit verslag. Koen Pelleriaux bevestigt dat meer infrastructuurgeld een grote hulp zou zijn, maar hij erkent dat er al geld bijgekomen is. De toepassing van Onderwijsdecreet II is nieuw sinds deze regeerperiode en dat is een belangrijke verbetering. Anderzijds is er natuurlijk nooit genoeg geld.

De discussie over de concurrentie tussen de onderwijsnetten moet volgens de spreker op een ander niveau gevoerd worden, omdat de Grondwet daarin meespeelt. Vaak worden er vergelijkingen gemaakt met andere landen, bijvoorbeeld over het aantal leerkrachten per leerling. Er bestaat zeker enige concurrentie met kleine klassen en kleine richtingen in dezelfde regio. Maar daar speelt ook een ander element mee. In het Vlaamse onderwijssysteem worden snel richtingen

gedifferentieerd – de spreker spreekt daar overigens geen oordeel over uit – en dan heeft men onvermijdelijk een hogere leerkracht-leerlingratio. Met minder richtingen en een minder snelle uitsplitsing zijn er grotere klassen. Dan zou die ratio dalen, met een mogelijke impact op het lerarentekort.

Voor een verdere digitalisering vanuit de centrale diensten zouden de teacher-designteams uitgebreid moeten worden. Dat zit ook vervat in het i-Learnproject van imec. Dat is effectief een goede manier om samen content te ontwikkelen.

Over de asbestproblematiek bestaat een goede inventaris. Daar bestaat wel discussie over. Maar ook daar is er geld nodig voor de sanering. Het GO! heeft momenteel contact met het kabinet van minister Zuhal Demir over twee concrete scholen, in Leuven en Oostende, waar er ook asbest zit in de bepleistering van de muren. Dat is een gevaarlijke situatie en de sanering is een dure zaak. Via de bestaande asbestfondsen wordt bekeken om daar snel aan het werk te gaan.

De coronacrisis is zeker een belangrijke stimulans geweest voor het laptopproject, ondanks de aanvankelijke problemen met de internationale leveringen. Dat het Vlaams Parlement heeft toegestaan om die gelden ruimer in te zetten, heeft zeker geholpen. De allerbelangrijkste les voor de afgevaardigd bestuurder was dat er ingezet moet worden op de ontwikkeling van digitaal materiaal.

De huidige coronacijfers zorgen voor een moeilijke situatie. De besmettingen liggen disproportioneel hoger bij niet-gevaccineerden, bijvoorbeeld bij de leerlingen van de lagere scholen. Die kinderen zijn echter asymptomatisch. De spreker vindt het dan ook een probleem om daar zware maatregelen op te leggen als de rest van de maatschappij geen beperkingen kent.

De CLB's hebben vaak kritiek gekregen in verband met de contracttracing. De spreker vraagt zich echter af waarom contracttracing nodig is als er in de rest van de samenleving weinig mee gebeurt. Een ander argument vindt hij nog doorslaggevender. Veel kinderen zijn asymptomatisch en de besmetting gebeurt vooral in de eerste dagen, dus zijn ze heel moeilijk te traceren. De besmetting is dus al doorgegeven in een samenleving waar verder geen maatregelen van kracht zijn. Wat is dan de zin van de quarantaines? Het GO! stelt zich daar vragen bij. Hij verwacht wel dat daar in de komende dagen meer duidelijkheid over komt.

Het GO! streeft naar gedeelde, inclusieve campussen waar zowel gewoon als buitengewoon onderwijs aangeboden wordt. Voor de nieuwe scholen is dat concept zelfs verplicht. Inclusiviteit staat overigens ook in het strategisch plan. Daar is het, net zoals voor de invoering van het gepersonaliseerd samen leren, veel gemakkelijker. De uitdaging is hoe men die inclusieve aanpak realiseert in oudere scholen – daar heeft men hetzelfde probleem als voor de implementatie van het hybride leren.

In het PPGO (de missie) en de poolstervisie (GO!2030) stelt het GO! een brede ontwikkeling van elk kind, elke jongere, elke volwassene voorop. De school vormt een ankerpunt, een plaats waar ze elkaar ontmoeten om te leren van en met elkaar. Tegelijk is de school of onderwijsinstelling ingebed in de lokale gemeenschap en vormt ze de spil van een ruimer ecosysteem. Samenwerkingen binnen dat ecosysteem bieden kansen om kinderen, jongeren en volwassenen hun leven lang levensbreed te laten leren, en dat binnen een krachtige, authentieke leeromgeving. Leerlingen en cursisten werken in projecten of stages direct samen met bedrijven, woonzorgcentra, buurtcomités, cultuur-, jeugd-, sport- en welzijnsorganisaties, natuurbeheerders enzovoort. Scholen worden in die context coöperatieve organisaties waaraan alle betrokken partijen uit de lokale gemeenschap deelnemen, waar ze verantwoordelijk voor zijn en engagement voor opnemen.

Dat vraagt een nieuwe manier om naar partners en samenwerkingen te kijken. Een dergelijke cultuurverandering neemt uiteraard tijd in beslag. Samenwerking vereist daarnaast ook steeds maatwerk. Om de brede waaier aan doelen te bereiken, moet er op verschillende niveaus in het onderwijsnet gewerkt worden aan het uitbouwen van een ecosysteem met verschillende partners.

De visie op het uitbouwen van maatschappelijke ecosystemen in functie van de lerenden, realiseert het GO! als lerende organisatie door te bekijken hoe de voorlopers binnen het net hiermee aan de slag gaan, hieruit te leren en alles te delen binnen het net. Als elektronische bijlage bij dit verslag gaan enkele voorbeelden.

Het GO! wil dus de draagkracht van de scholen vergroten om samenwerkingen duurzaam en naar hun volle potentieel te kunnen uitbouwen. De centrale diensten ondersteunen de scholen en scholengroepen op verschillende manieren. Ten eerste door het delen van goede praktijken binnen het net om anderen te inspireren. Ten tweede door zelf te bouwen aan een ecosysteem op overkoepelend niveau door gesprekken met partners en structurele partnerschappen aan te gaan om zo het pad te effenen voor regionale samenwerkingen. Daarbij wordt veel belang gehecht aan een goede identificatie van gemeenschappelijke of complementaire doelen en resultaten. Ten derde door in te zetten op het versterken van capaciteiten van de centrale diensten en de scholen(groepen) in het kwaliteitsvol uitbouwen en aangaan van deze samenwerkingen, en onderliggend op de ecosysteemmindset. Er dient hierbij steeds meer geëvolueerd te worden van traditionele klant-leveranciersrelaties naar samenwerkingen met partners die voordelen opleveren voor alle betrokken partijen, met name nieuwe businessmodellen.

De overheid kan hieraan bijdragen door op een duurzame manier te blijven investeren in innovatie en door de nodige reglementaire openheid te creëren om profielen met de juiste competenties binnen de scholen te kunnen werven om duurzame samenwerkingen en relaties op te bouwen vanuit gedeelde doelen.

De samenwerking over gedeelde sportinfrastructuur loopt soms moeilijk, vooral door de btw-regelgeving. Beleidsmatig zorgt dat vaak voor vervelende problemen, stelt de spreker.

Op het vlak van het ongebruikt vastgoed wil de afgevaardigd bestuurder zich opwerpen als een goede ambtenaar en een verdediger van de Vlaamse Gemeenschap. Een grond van het GO! probeert hij daarom te verkopen voor de hoogst mogelijke prijs. Elke euro die de verkoop opbrengt, wordt geïnvesteerd in nieuwe schoolgebouwen.

De meeste verkopen zijn openbaar; de richtlijnen van de Vlaamse overheid worden dan gevolgd. Er bestaat echter wel een uitzonderingsprocedure waardoor een dossier van openbaar nut ook onderhands kan worden verkocht. Maar dan wordt er alleen verkocht als dat aan de marktprijs kan, of slechts weinig onder die marktprijs.

Hij merkt wel op dat het beleid inzake ruimtelijke ordening van de Vlaamse overheid soms stokken in de wielen steekt. Hij verwijst naar een concreet voorbeeld, namelijk de verkoop van de terreinen van Horteco Vilvoorde, die rood ingekleurd zijn op het ruimtelijk uitvoeringsplan en dus mogelijk veel geld opbrengen. Maar de Vlaamse overheid vraagt dan dat de gronden verkaveld zijn of dat er al een woonhuis op staat. Zulke regelgeving maakt dergelijke dossiers nodeloos ingewikkeld en dat leidt soms tot hilarische toestanden.

Voor de inplanting van nieuwe scholen is er vaak overleg met de lokale besturen en er wordt ook onderhandeld over ruil. Dat is soms nodig om een school op een betere plek te vestigen.

In het stijgende marktaandeel van het GO! zitten inderdaad ook overnames, maar ook uitgezuiverd stijgt het marktaandeel, besluit Koen Pelleriaux.

3. Repliek van een lid

Loes Vandromme sluit de gedachtewisseling af met een positieve boodschap. Het feit dat 97 procent van de leerlingen in het gesubsidieerd of gefinancierd onderwijs zit, heeft een gunstige invloed op het bruto binnenlands product. Dat wordt vaak vergeten in het verhaal over de hoge kostprijs van het onderwijs. Ze is ervan overtuigd dat niemand graag een evolutie ziet richting privaat onderwijs. Er is bovendien een grote kleuterparticipatie en de jongeren lopen school tot hun achttiende. Ze vindt het dan ook jammer dat dat zelden ter sprake komt in de sloganeske taal over de kostprijs van het onderwijs.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Steve VANDENBERGHE
Loes VANDROMME,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
aso	algemeen secundair onderwijs
bso	beroepssecundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
DBFM	Design Build Finance Maintain
dbso	deeltijds beroepssecundair onderwijs
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
imec	Interuniversitair Micro-elektronicacentrum
IPO	internaat met permanente openstelling
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
PBD	pedagogische begeleidingsdienst
PPGO	pedagogisch project van het gemeenschapsonderwijs
tso	technisch secundair onderwijs
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad